

KIZLAN YEL DEĞİRMENLERİ

Datça Emecik köyü mevkinde, şimdiki Özil Tatil Köyü'nün bulunduğu yörede, asırlar önce büyük bir Rum topluluğu yaşamış ve bu topluluğun içindeki zengin ağalar Kızlan köyü civarındaki yel değirmenlerini yapmışlardır. Bu ağalar bilahare Rodos'a göç ettiklerinde, değirmenleri o yörede oturan Rumlara satmışlardır. Datça'daki Rumlara 1924'te gitmişlerse de, bu değirmenlerin sahipleri 1927'de göç etmişlerdir.

Bu değirmenlerin bulunduğu tepenin en alt kısmında bulunan birinci değirmeni Maliye ile ortak olarak Hacı Halil oğlu Mustafa Ağa satın almışsa da, ağanın ölümünden sonra oğlu Ömer Ünüvar değirmene hakim olmuş. Onun ölümünden sonra ilgilenen bulunmamış ve kadastro geçince Hazine adına tapulanmıştır. Daha sonra 2009 yılında Datça Kaymakamlığı tarafından restore edilmiştir.

İkinci değirmeni dul bir Rum kadın satın almış. Oğlunun adı bilinmemekle birlikte, halk arasında "Dulkarioğlu" diye anılmaktadır. Daha sonra Sömbeki'ye göç edince, Hazine'den Abdullah Karaman ve Mehmet Seyhan satın almışlar. Kızlan'daki değirmenler içinde faaliyeti en son duran bu değirmen olmuştur.

Üçüncü değirmenin bilinen son Rum sahibi Topal Mihal'dır. Hazine'den Sağıroğullarından Hüseyin oğlu Halil (Halil Kaptan) satın almış. Kaptan Halil'in iki hanımı ve 12 çocuğu vardı. Değirmenin yelkeninin de 12 direği vardı.

Dördüncü değirmenin sahibi olan Rum, değirmeni almazdan önce adalardan testi, bardak getirip sattığı için "Bardakçioğlu" diye anılmaktadır. Bu değirmeni de daha sonra Kızlan köyünden Kamil Ağa (Kamil Peker) satın almış.

Beşinci değirmenin sahibi "Karacaoğlu" lakaplı bir Rum'dur. Kızlan köyünden Tahir Ağa (Tahir Temel) Hazine'den satın almıştır. Altı değirmen içinde en seri dönen ve en fazla tahıl üreten bu değirmenmiş. Ama ilk önce bu değirmen harabe haline gelmiştir.

Altıncı değirmenin sahibi Rum Dimitri'dir. Bu değirmeni de Kızlan Köyü'nden Tahir Ağa (Tahir Temel) Hazine'den satın almıştır.

Datça yarımadasının Karaköy, Sındı, Yazıköy ve Cumalı ile bu köye ait Çeşme mahallesinde yel değirmenleri bulunmaktaysa da bunlar fazla faaliyet göstermedikleri için, Kızlan yel değirmenleri yıllarca ilçenin ihtiyacını görmüştür. 1925 yılından önce Marmaris ve Bozburun köylerinden kayıklarla bu değirmenlere tahıl getirirlermiş.

1950'lerden sonra un motorları faaliyet gösterince, yel ve su değirmenlerinin faaliyetleri her yıl giderek azalmış; en sonunda hepsi harabe haline gelmiştir. Un motorunu ilk olarak Reşadiye mahallesi Bağharımı denen bahçede Hidayet Bey faaliyete geçirmiştir.

(Kaynak Kişi Osman İlhan (1927 Kızlan), Balıkaşiran Dergisi, Nisan 1995. Anadolu'nun Değirmenleri'nden özetle – Atilla Bir, M. Şinasi Acar, Mustafa Kaçar- YEM Yayın, 2012

Fotoğraflar: Muzaffer Özgen

KIZLAN WINDMILLS

Ages ago, a large Greek community used to live in the area around Datça Emecik Village, where there is Özil Holiday Village at present. The windmills around Kızlan village was built by the rich landlords in this community. When they migrated to Rhodes, they sold the mills to the Greeks who lived there. The Greeks in Datça left here in 1924, the owners of the mills migrated in 1927.

The first mill at the bottom of the hill where these mills are located was jointly bought and owned by Mustafa Ağa, the son of Hacı Halil, and the revenue office. After the death of Mustafa Ağa, his son Ömer Ünüvar became the new owner of the mill. After his death, nobody claimed the mill so with the cadastral work it was deeded over to the Secretariat of Treasury.

The second mill was bought by a Greek widow woman. Although the name of his son is unknown, it is known that he was called "Dulkarioğlu" (the son of a widow) among the people. Later, when they migrated to Simi, Abdullah Karaman and Mehmet Seyhan bought the mill from the Secretariat of Treasury. This mill has been the last of all among the other mills in Kızlan that stopped working.

The last known Greek owner of the third mill is Topal Mihal (Lame Mihal). Later, Captain Halil, the son of Hüseyin from Sağıroğulları, bought it from the Secretariat of Treasury. Captain Halil had two wives and 12 children and the mill had 12 vanes, also.

The Greek man, who was the owner of the fourth mill, was called "Bardakçioğlu" as he had used to bring pitchers and glasses from the islands before he bought this mill. Later on, Kamil Ağa (Kamil Peker) from Kızlan Village bought it.

The owner of the fifth mill was a Greek man called "Karacaoğlu". Then, Tahir Ağa (Tahir Temel) from Kızlan Village bought it from the Secretariat of Treasury. This mill had used to be the quickest rotating and the most grain producing of them all. But it was this mill that ruined first.

The owner of the sixth mill was a Greek called Dimitri. Tahir Ağa (Tahir Temel) from Kızlan Village also purchased this mill from the Secretariat of Treasury.

Although there have been other windmills in Karaköy, Sındı, Yazıköy, Cumalı and its neighbourhood Çeşme in Datça peninsula, they did not work much so the need of the district was met by Kızlan Windmills for years. Before 1925, the villagers from Marmaris and Bozburun used to bring grain to these mills by boats.

When the flour engines started operating after 1950s, wind and water mills gradually ceased production every passing year; eventually they all became ruins. The flour engine was first used in the garden called Bağharımı by Hidayet Bey from Reşadiye neighbourhood.

(Source: Osman İlhan (1927 Kızlan), Balıkaşiran Magazine, April 1995.)

Summary from Anadolu'nun Değirmenleri – Atilla Bir, M. Şinasi Acar, Mustafa Kaçar- YEM Yayın, 2012